

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 0 8 2 6 4 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

Izpitna pola

Četrtek, 28. avgust 2008 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko in šilček.

Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

Priloga z odlomki iz dramskih besedil (A, B in C) je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepите kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 26 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 70. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami. Osnutki rešitev, ki jih lahko napišete na konceptna lista, se pri ocenjevanju ne upoštevajo.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Odlomek iz dramskega besedila (A):

HANA (ima nekaj na srcu): Tako me je prevzelo, ko ste pripovedovali – Neko prijateljico imam – ta je bruhala, če se je je kdo dotaknil. Nekoč se je je v plesni šoli nekdo preveč tiščal, prekiniti je morala ples, bežala je ven ter bruhala.

TEREZA (prikimuje).

HANA: Ona je imela od tega, ker – saj ni, da bi človek pravil, ni, da bi pravil – še ne trinajstletno jo je nekdo posilil!

TEREZA (od osuplosti ji ne da izpregovoriti).

HANA: O, še vse drugače hudo je po sobah, še vse drugače! – Večkrat mi je pripovedovala, vse do potankosti mi je ponovno pravila – v domači cerkvi je tedaj baš nekaj zvonilo, tako neusmiljeno je nabijal skozi okno zvon – on pa jo je tlačil po zofi in delal hudo.

TEREZA: Milostivi Bog, milostivi Bog!

HANA: In veste, kdo je bil? Ona je premožna, zelo imovitih staršev je – gori od Oldershafna nekje je doma – (*šepetaje, ozirajoč se proti vratom, kot bi se bala, da bi kdo tam ne prisluškoval:*) Domači služabnik – voznik – hlapec, če hočete! Pomislite, hlapec in ona, gospodarica! Priplazil se je k nji v sobo in – storil.

TEREZA (brezumno ogorčena): Kaj – kaj za sveto božjo voljo so potem storili ž njim? So ga zaprli?

HANA (se ozre k nji nekako v zadregi, s slabo vestjo – potem – pomolči, gladi gubo na krilu): Nič. Nič. Moj Bog, tega otrok vendar ni mogel povedati; ni se vendar upala povedati!

TEREZA: Ne upala? To – to se vendar mora! To je treba!

HANA (kakor ukorjena): Saj bi – saj bi – toda – – Vidite – (*Je v veliki stiski, sploh se vede, kakor bi se stvar tikala nje same.*) Človek težko razume, če sam ne doživi. Morebiti, morebiti – (*Jo proseče gleda, da bi izvolila doumeti.*) Imel je tako zabrekle oči, tako vse gnusno je bilo, da ni smelo biti res, to ni moglo biti res! In – in – snival jo je brezsmiseln, moremo reči prav blazen up, da se nekega jutra prebudi in ne bo res, ne bo več grozotnega v njenem spominu. Vidite – in če bi komu povedala – če bi že vedeli drugi ljudje – potem – potem ne bi bilo več možno, da bi se nekega jutra zbudila – potem bi bilo za vedno res.

Odlomek iz dramskega besedila (B):

(Pisar Klikot, ki je bil vse do sedaj negiben ob oknu, prestopi po sobi in napravi luč. Prinese od nekod dve šatulji, postavi eno desno, drugo levo na mizo kraj sebe, si z naslado pripravi papir za pisanje.)

KLIKOT (piše ljubezensko pismo; izgovarja besede na glas, posluša, kako zvenijo):

“Gospodična Hana!” Ne: “Hana!” Ne, nič, prav ničesar. “Preko ceste biva v mansardi človek, ki vas ljubi.” (*Ko začne pisati, vzide čez prospekt v vidnem gibanju groteskno velik mesec ter obvisi ob njegovem oknu kot ogromna laterna. – Prečrta, kar je napisal, prične znova.*)

“Tu sedim. Sedim v neki sobi med omarami, ogledali, stenskimi slikami, ob oknu visi tema in vas ljubim. Vse polno sob je v našem mestu. Povsod so stene, mize, omare, med njimi so ljudje, polagajo roke na predmete in imajo razmere. Jaz imam vas. In flavto imam. Ne veste človeka, ki vas ima rad, ne veste njegove eksistence in najbrže ne boste nikdar zvedeli zanj. Slično nas obdaja mnogo življenja, ki ne vemo zanj: v noči počim v mizi les in nismo čuli, mrak se tipa z razcefranimi rokami nakvišku – vse različno se zgodi krog nas. Če je človek mnogo sam, postane zelo tenkoslušen in ve ceniti vsak šum. Toda vas ne zanimajo te stvari, v vaših ušesih je še hrup velikega mesta. Izklic kolporterja je, lajanje avtomobilov. Ne boste se zanimali za omare in šume po mansardah. Veste, da

sem se zelo ustrašil, ko sem vas ugledal po tolikih letih. Ves ta čas sem vas ljubil kot otroka, kakršni ste odšli, radi ste mi sedali k nogam, polagali glavo v naročje in sem vam pravil povesti. “Stric Tom iz Kanade”, “Tilibom” sem zložil za vas. Sedaj pa sem vas iznenada ugledal pred seboj, ženo, že vso željno in hotečo. Zbegal sem se. Če ne bi bili tista drobna Hana, vas ne bi imel več rad – žalosten nekako sem veselega svidenja. Ljubiti sem vas mogel med tem, kakršno sem hotel: če sem bil truden, ste imeli razpuščene lase in onemogle, žalostne roke, če vesel, zelo svetlo obleko in mnogo pisanih trakov, sedaj pa stojite v vsej gotovosti pred menoj in ne morem izpremeniti na vas niti poteze. Objokane princese, sklonjene glave zamišljenih princev – Privid je edini paradiž, iz katerega ne moremo biti pregnani.” (*Skrbno zloži list, zalepi v kuverto ter položi v šatuljo na levi.*)

Odlomek iz dramskega besedila (C):

KLIKOT (je začel pri njeni izpovedi drgetati, toda ukazani posel mora opraviti): Bom.

HANA (od sproščenosti ji odpovedo noge, zaniha, se zgrudi v stol): Hvala! Hvala! (*Za hip zapre oči, premaga jo utrujenost, počiva; se nenadoma vzpne kvišku, poljubi njegovo roko.*)

KLIKOT (se ustraši, odtegne roko, potem jo dvigne in blažen motri): Naj nesem takoj?

HANA: Takoj! Takoj!

KLIKOT (vidi se mu, da je bojzljivec in bo opravil delo s skrajnim samozatajevanjem): Toda – vse mesto je na nogah. Nihče ne spi. Vse preži in čaka. Vidite glave – tam in tam in tam!

HANA (nejevoljna): To se vam le zdi tako. Tisto tam je cvetlični lonc in glava tam lekarnar, ki se ga spominjam še iz otroških let, da v poletnih nočeh vedno zaspi na oknu. Kar zadenite ga in nesite! Saj ni treba daleč, kar sredi ceste ga odložite!

KLIKOT: Pa ravno tu doli pod vami je taka luč!

HANA (solze jo tišče v očeh): Pri Kristu! Prosim! (*Klikot se zgane, prestopi. Hana se okrene stran.*)

KLIKOT (grebe truplo izpod nametanih oblek): Kaj je vse tu? (*Čez čas z zažetim glasom:*) Saj je še gorak! (*Ga natovori čez pleča, se v grozi skoro sesede.*) Jezus!

HANA (tišči obraz v steno): Kaj je?

KLIKOT: Jezus! Jezus-Marija! Zagrabil me je!

HANA (srdita nad bojzljivcem pa sama vsa trda od strahu): Nesite že vendar!

KLIKOT: Prijel me je, popolnoma razločno me je zgrabil. Nesem. Nesem. Naj bo, kakor že, nesem za vas, za vas, Hana. Toda on živi!

(Hani se utrinja zavest, išče opore. Klikot prestavi noge, s težkim korakom zajame prostor. Izgine. Vidi se ga, kako stopi iz hiše, tovari truplo čez cesto. Vsako toliko obstane in se razgleda. Usmeri se po poti, ki vodi iz mesta. Od nekod stopinje, kovinsko se klešejo v tla. Šepavec! Koraki šepavega človeka. Neviden prihaja vedno bližje, obstane. Klikot tudi obstoji, oprezno posluša. Poslušaj, poslušaj celo večnost, koraki se nočejo prenesti dalje. Pisar začne drgetati, pot mu stopi na čelo, v blazni grozi odvrže truplo in zbeži k svoji hiši pod balkon.)

Preberite odlomek iz dramskega besedila (A):

1. Kdo je Hana in o čem pripoveduje Terezi?

(3 točke)

2. Kakšna je dramaturška funkcija navedene dramske situacije (a). Kdaj in kje poteka (b)?

a) _____

b) _____

(2 točki)

3. Kakšno bo Hanino "jutro"?

(2 točki)

4. Za kateri "dogodek" gre v Grumovi dramski groteski (a)? Opišite: vzroke zanj (b) in njegove posledice (c).

a) _____

b) _____

c) _____

(3 točke)

5. Katere Hanine vrednote razkrije njen "udarec" (izberite dve in ju podčrtajte):

bojevitost, dostojanstvenost, gnus, maščevalnost, moralnost, nesebičnost, obupanost, plemenitost, pogum, pravičnost, samovšečnost, samozavestnost, sovraštvo, prestrašenost, upornost, zlobnost, resnicoljubnost.

(2 točki)

6. Dopolnite:

Dogodek v mestu Gogi je moderna dramska _____, izšla najprej v
_____ leta _____, prvič uprizorjena v
_____ maja _____, dramaturško oblikovana z
_____ kompozicijo, osrednji dramski konflikt pa je: _____

(4 točke)

Preberite odlomek iz dramskega besedila (B):

7. Obrazložite dramaturški pomen te situacije in simbolni pomen prostora, v katerem živi Klikot.

(2 točki)

8. Označite Klikota: kdo je, kakšna je njegova "poškodba", kaj hoče, česa se boji, njegov dogodek.

(6 točk)

9. Kaj simbolizirajo njegove "zlomljene roke"?

(2 točki)

10. Kaj o njem menijo someščani (a) in kje se to najbolje pokaže (b)?

a) _____

b) _____

(3 točke)

Preberite odlomek iz dramskega besedila (C):

11. Pojasnite prvo didaskalijo.

(2 točki)

12. Poiščite v navedenem odlomku repliko, ki je za vas najbolj simbolna, in jo izpišite.

(1 točka)

13. Kakšen odnos imata Hana in Klikot do:

HANA:

sveta _____
_____

ljubezni _____
_____

Goge _____
_____

KLIKOT:

sveta _____
_____

ljubezni _____
_____

Goge _____
_____

(6 točk)

14. Izpišite tisto vrednoto, ki se vam zdi najbolj Hanina in najbolj Klikotova:

častnost – dobrota – željnost – zaljubljenost – dostojanstvo – iskrenost – nesebičnost – odločnost
– poštenost – pravičnost – svobodoljubnost – urejenost – sramežljivost – veselost – vljudnost –
vztrajnost.

Hanina: _____

Klikotova: _____

(2 točki)

15. Navedite dve posebnosti Grumovih didaskalij.

(2 točki)

16. Dramsko besedilo ima dve nasprotujoči si lastnosti. Navedite ju in zapišite, kako bi ju upoštevali kot eden izmed uprizoriteljev.

_____ in _____
upošteval/–a bi ju tako, da _____

(3 točke)

17. Pojasnite termin dramaturgija:

(2 točki)

18. Na kateri zgodovinski tip gledališča vas spominja Grumova zamisel simultanege prizorišča (a) in zakaj (b)? Kateri ruski režiser je vplival na Grumovo odločitev za posebno "scenografijo" (c)?

a) _____
b) _____
c) _____

(4 točke)

19. Bi morali sodobni scenografi spoštovati dramatikovo zamisel večprostorski in svobodnega vpogleda v vse prostore hkrati, s tem pa tudi v celotno odrsko dogajanje? Obkrožite ustrezno možnost in odgovor utemeljite.

DA / NE

(2 točki)

20. Katere vrste dramski motivi so na primer krog, ki ga riše umrli naddavkar, Tarbulin Ne vidi se več, našigač, trzajoči zvoki flavte, ustavljena ura pri Elzi ...?

(1 točka)

21. Za kakšen tip podobe gre v primeru "zelo živahno dopisovanje imata, strastna ljubezen je"?

_____

(1 točka)

22. Svojo dramo je S. Grum (podobno kakor I. Cankar Pohujšanje) dolgo nosil v sebi in jo nazadnje zgradil kakor "mozaik", tudi z drobci iz svojih črtic in novel. Navedite dve pomembnejši, ki sta najmočneje povezani z dramo.

_____

(2 točki)

23. V Dogodku je uporabil tudi daljši navedek. Navedite dramo, iz katere je ta navedek (a), njenega avtorja (b), vrsto njene kompozicije (c), povzemite njeno dramsko dogajanje do navedene situacije (d) in pojasnite dramaturško funkcijo tega/takšnega daljšega navedka (e).

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

_____

e) _____

_____

(6 točk)

24. Že v ocenah prvih uprizoritev so nekateri opozorili, da je marsikaj v drami groteskno; kasneje je obveljalo, da je Grum ustvaril sijajno dramsko grotesko. S štirimi prvinami poskusite potrditi to trditev.

_____

_____

_____

_____

(4 točke)

25. Kako občutite naslednji del didaskalije "šepavca oblije znoj, široko raztrga usta ... začne biti po sebi velike križe"? Obkrožite ustrezní odgovor:

A humorno,

B ironično,

C groteskno.

(1 točka)

26. Navedite dve podobnosti med Cankarjevo farso in Grumovo grotesko.

(2 točki)

Skupaj 70 točk

Prazna stran

Prazna stran